

Global Growing –Termelés globálisan

Saját magunk eloidezte afrikai éhezési válság ?

Ahogy az jelenlegi formájában Európában is megtalálható - a mezőgazdaság képezi minden munkamegosztáson alapuló társadalom gerincét. A mezőgazdasági termelők mezőgazdasági termékeket állítanak elő amelyeket piacokon értékesítenek és amelyeket követően közvetlenül vagy továbbfeldolgozás után a fogyasztókhöz kerülnek.

Afrika számos régiójában működnek kistermelői gazdaságok – amelyek azonban elsősorban egy megélhetési mezőgazdaság részei: ezek alapvető élelmiszereket termesztenek főleg saját fogyasztásra - tehát nem piaci továbbeladásra vagy beszállításra.

Afrikában ez a mezőgazdasági forma egyre inkább utkozik saját korlátaiba. Az elmúlt évtizedben számos alkalommal következtek be regionális éhínségek. 2011 nyarán, a hosszan tartó szárazság következtében több mint 10 millió ember szenvedett Kelet-Afrikában a lulléllátottságban, 2008-ban, a pénzügyi válság kitörése előtt pedig már a gyorsan emelkedő élelmiszerárakat nem tudták sokan megfizetni.

A jelenséget befolyásoló tényezők

Az Afrikai éhségválság okai ugyanolyan összetettek, mint maga a mezőgazdaság. Különböző tényezők sora vezetett az afrikai (megélhetési) gazdák önellátási helyzetének az utóbbi évtizedekben egyre csak romló állapotához.

A helyzetet hosszabb távon befolyásoló tényezők

- a továbbra is alacsony terméshozamok
- a gyors népességnövekedés
- a talaj túlhasználata
- éghajlaltváltozás
- tisztázatlan földtulajdoni és -használati jogosultságok (értsd: földkiszajátítás)
- bioüzemanyag alapú földhasználati konfliktusok

Emellett fontosak a rövid távon felmerülő befolyásoló tényezők

- visszatérő regionális katonai konfliktusok
- regionálisan ingadozó, és szinte csak emelkedő élelmiszerárak
- aszályos időszakok és árvizek

A globális élelmiszer-termelés növekedése ellenére e körülmények élelmiszer-válságok újból és újból előidézőivé válnak, amelyek egyidejűleg érintenek több millió szegény embert.

A saját fogyasztást már eleve elégtelenül fedező betakarítások miatt, az élelmiszerellátásban nem létező piaci struktúrák hiányában és az ezek következtében megfizethetetlen áron forgalomba kerülő élelmiszerek okán az érintettek gyakorta kell részesüljenek kívülről és költségesen érkezett nemzetközi segélytámogatásban.

A Globális Élelmiszertermelés (Global Growing) kampányról

A Globális Élelmiszertermelés kampánya a hosszú távon fenntartható változást támogatja az afrikai mezőgazdaságban azáltal, hogy Európa számára új szemszögből nyújt betekintést az afrikai kontinensre:

A kampány rendezvényei Európa-szerte egyidejűleg zajlanak, részben egy külön erre a célra létrehozott honlap útján, egy afrikai partner-szervezetekkel közösen létrehozott esettanulmányi könyvön, valamint fotókiállításokon és oktatási „workshop” rendezvények munkáján keresztül.

A projekt céljai

- az afrikai gazdálkodók munka- és mindennapi életrealitásának bemutatása
- a mezőgazdasági kistermelők problémáinak és kihívásainak illetve gazdaságaik fejlesztési lehetőségeinek bemutatása és az ésszerű fejlesztés lehetőségeinek megvitatása.
- a fiatal európai gazdálkodóknak betekintést nyújtani az afrikai mezőgazdaság helyzetébe
- a mezőgazdaság, a tudomány és a kutatás (diákok és kutatók) valamint az ipar és a politika közötti párbeszéd elősegítése

PARTNEREK

A Globális Termelés egy az Európai Bizottság által társfinanszírozott és kilenc európai ország fejlesztési szervezeteinek útján végrehajtott csoportos célkitűzés, amelynek résztvevői az alábbi társszervezetek: ICU (Olaszország), ICEP (Ausztria), Onay (Spanyolország), Pro-Akademia (Lengyelország), ARS (Cseh Köztársaság), Sila Rozvoja (Szlovákia), HID (Magyarország), KOPIN (Málta).

A mezőgazdaság társadalmi-gazdasági dimenziói

A mezőgazdaság jelentőségét nem lehet eléggé túlhangsúlyozni Afrikában. A bruttó hazai össztermékhez (GDP) adott hozzájárulása 30 százalékos. A mezőgazdasági termelés eredményei - egyéb pozitív gazdasági hatások mellett - olyan területekre is kedvező hatást fejt ki mint például a foglalkoztatás, az élelmezésbiztonság, vagy az általános létbiztonság stb. - kitéve tehát összességében az export bevételek mintegy 30 százalékát. A mezőgazdaság adja a legnagyobb mértékű hozzájárulást a bruttó nemzeti jövedelemre (GNI), ill. ez a legjelentősebb deviza bevételi forrás és emellett jelentős mértékű adóbevételi forrást is jelent sok afrikai országban. Mezőgazdaság így a legtöbb afrikai gazdaságunk továbbra is a gerincét képezi.

MEZŐGAZDASÁG, és annak fontossága a szegénység csökkentésében

A mezőgazdaság, különösen Afrikában, a szegénység csökkentésének a kulcsa és döntően járul hozzá a millenniumi fejlesztési célok (MDG) eléréséhez/megvalósításához. A népesség közel 80 százaléka az Szub-Szaharai Afrikától délre fekvő vidékeken él. A vidéki lakosság 70 százaléka függ a saját mezőgazdasági termeléstől (növénytermesztés, állattenyésztés). Ez az elsősorban kisüzemi mezőgazdaság járul hozzá legnagyobb részben az élelmiszer-termeléshez.

Afrikában, a munkaképes népesség körülbelül 60 százaléka a mezőgazdaság jelenti a munkahelyet és annak lehetőséget. Tekintettel erre az alaphelyzetre, a felmerülő mezőgazdasági termelési veszteségek következményei a lakosság többségének életbenmaradását fenyegetik.

2006 májusában világszerte 39 ország küzdött súlyos élelmiszerhiánnyal és kellett igénybe veyen külső segítséget a kritikus élelmiszerellátási helyzet leküzdésére hogy megbirkózzon az országán belüli vészhelyzettel: ezen országok közül 25 volt afrikai, tizenegy ázsiai és közel-keleti, kettő latin-amerikai és egy európai ország. A közelmúltban, a szub-szaharai Afrika keleti része (Szomália, Észak-Kenya, Etiópia) kellett hosszan tartó szárazsággal szembesüljön, amelyek jelentős élelmebetakarítási és állattállományi veszteségeket eredményeztek. Alapjaiban rengetve meg ezáltal sok ember napi megélhetését a szub-szaharai Afrikában.

Ahhoz, hogy az afrikai mezőgazdaságot érő kihívásokat jobban megértsük, fontos, hogy a mezőgazdaságra mint a környezet állapotának felügyelőjére tekintsünk. A földesgazdáknak van bízva a földek, vizek, az erdők, a rétek, és a halászat oly módon hogy annak következményei rájuk hosszú távon is kihatnak. Ez alól csak az az eset jelenthet kivételt, ha a gazdák maguk a szegénység és az éhezés következtében nincsenek már eleve akadályoztatva munkájukban. Ezen a ponton kezdődik számunkra a kihívás az afrikai mezőgazdaság fejlesztésének és jobbá tételének megvalósításánál.

A szub-szaharai mezőgazdaság kihívásai

Valamennyi ágazata a gazdaságnak egy jól működő mezőgazdaságtól függ. A nem megfelelő mezőgazdasági beruházások az elmúlt évtizedekben a legtöbb háztartásban stagnáló termelékenységhez, egyenetlen gazdasági növekedéshez és adott országokon belüli vidék és város közötti nagy árkülönbségekhez vezettek. Ezek a vidéki és

városi fogyasztói magatartás közti jól megfigyelhető egyenlőtlenségek ellentétes kihatással bírnak. Míg a mezőgazdasági termékek ára a vidéki mezőgazdasági területeken alacsony tudott maradni, az azonos termékek árai a városi területeken nagyon magassá vált. Ez a kihívás a mellyel a vidéki és városi infrastruktúra eltérő fejlettsége okán lehet találkozni, hosszú távon negatív kihatással bír a megélhetésre a szubszaharai Afrikában.

Mezőgazdasági termelékenység a szub-szaharai Afrikában

A szubszaharai Afrika mezőgazdasági termelékenysége évek óta egyre csak csökken. Így tapasztalható például hogy az egy főre jutó mezőgazdasági termelés az elmúlt 20 évben 5 százalékkal esett vissza - szemben a legtöbb ázsiai fejlődő országokban tapasztalható 40 százalékos növekedéssel.

Miután a fejlesztési együttműködés hangsúlya egyre inkább eltolódik az export-orientált növekedés felé és ezzel egyidejűleg az állami támogatás a mezőgazdaságban fokozatosan csökkent, a kisbirtokos mezőgazdaság termelékenysége láthatóan visszaesett.

Ennek okai a következők:

A földhöz és más erőforrásokhoz való hozzáférés hiánya

A föld és más természeti erőforrások leértékelődése

A mezőgazdasági termékek piaci hozzáférésnek hiánya

Alacsony mértékű beruházás a mezőgazdasági tárgyú kutatás, képzés és tanácsadás terén

A magánszektori oldalról történő befektetések hiánya, amelyek pedig kitölthetnék a kutatás, képzés és tanácsadási szolgáltatások terén csak kis számban történő beruházások miatt visszamaradó vákuumot

A vidéki lakosság várható élettartamát és munkaerő kapacitását mindezen kívül jelentősen lecsökkenti a HIV / AIDS-es megbetegedések nagy száma.

Míg a HIV / AIDS megbetegedések leküzdésében és terjedésének megállításában fejlődés jelei mutatkoznak, új kihívások jelennek meg újra és újra, amelyek a szerzett immunhiányos betegség következményeiből adódnak és amelyekkel mai napig foglalkozni kell még.

Egy további kihívás az éghajlatváltozás ténye. A szélsőséges időjárási körülmények, különösen a mind gyakoribb és hosszabb aszályos időszakok, a szabálytalan csapadékhullás, az árvizek, a jégesők és viharok stb, mind tartós negatív hatással vannak az afrikai mezőgazdaságra.

Az időjárás változásoknak azért nagy a jelentősége, mert a szub-szaharai Afrika csak gyéren öntözött földművelése máig nagy mértékben a mindenkori csapadék mennyiségétől függ.

Ezen túlmenően a helyi gazdák azzal a problémával is szembe kell nézzenek, hogy nemcsak hogy nincsenek előkészítve az éghajlatváltozással kapcsolatos hatások megfelelő kezelésére hanem még csak magukra az azzal járó változásokra sem.

Élelmezésbiztonság a mezőgazdaság fejlesztésén keresztül

Annak célja, hogy mindenki a számára az aktív és egészséges élethez nélkülözhetetlen és elegendő élelmiszer mennyiséghez hozzáferhessen mindenkor, kizárólag a mezőgazdasági termelés minőségének és mennyiségének javításán keresztül érhető el.

Különösen azokban a régiókban tudnak a mezőgazdaság területén tett fejlesztések nagyon pozitív hatást/elorelépést elérni, ahol az éhezés oka a kiterjedt szegénység. Ez magukra a gazdákra közvetlenül azáltal hat, hogy élelmezésbiztonságuk ezek nyomán tervezhetőbbé válik, illetve azáltal, hogy annak hatásai közvetve a vidéki infrastruktúrára, a foglalkoztatásra, és az emelkedő jólétre is tudnak pozitívan hatni. Munkájuk során a fejlesztési szakemberek, a döntések előkészítői és a döntéshozók az afrikai mezőgazdaság specifikus kihívásait a mezőgazdaság és vidékfejlesztés konkrét céljaival - úgymint például az élelmiszer-biztonság, a mezőgazdaság és az ipari fejlődés valamint a fenntartható mezőgazdaság gyakorlata - kellene tudják hosszútávon összekapcsolni.

AJÁNLÁSOK a mezőgazdaság fejlesztésére

A Szaharától délre fekvő (Szubszahara-Afrika) területeinek mesterséges öntözéses fejlesztésére és annak bővítésére sürgősen szükség van. Ennek fő oka a szabálytalan és kiszámíthatatlan esőzésekben, a gyakori és súlyos szárazságokban valamint a népesség növekedés nyomásának ellenében csökkenő házigazdaságok számának magas arányában keresendő. Az élelmezés biztonsága ezek következtében erosen a talajtermelékenységi mutatók romlásától, a talajeróziótól és persze a feltáratlan és kihasználatlan természetes afrikai öntözési lehetőségektől függ.

A

Hogy az élelmiszer-biztonság fejlesztését célzó stratégiákat hatékonyan segíthessük elő, nagyon fontos, hogy a mezőgazdasági termelés szempontjából fontos politikai intézkedéseket és azok gyakorlati megoldásait a döntéshozók a mezőgazdaságra épülő iparágak (élelmiszer, ital, textil, stb), valamint a forgalmazóipar és az élelmiszerkereskedelem és azok más iparágával együttműködve és velük összekapcsolva hozzák meg. A mezőgazdaság növekedése a szub-szaharai Afrikában a legfontosabb tényező az ipari és a szolgáltatási ágazat számára, mert nem csak az agráripart, de az összes többi gazdasági ágazatot is képes stimulálni egyidejűleg.

B

A kis ráfordítást igénylő mezőgazdasági technikák, úgymint a növényvédelem, a talaj-védelem gyakorlati eszközei, a hulladékok újrafeldolgozásával készült termékek, a zöldtrágya és egyéb bio-műtrágyák jelentős szerepet játszanak a fenntartható mezőgazdasági fejlődésben. Az afrikai mezőgazdaságban időközben egy csomó helyi sikertörténettel találkozni és láthatunk olyan új kezdeményezéseket, amelyek kis ráfordítással alkalmazzák a magas hozamú mezőgazdasági technikák előnyeit.

C

A mezőgazdaság/ vidékfejlesztés energiaügy tervezési stratégiáinak alkalmazására ideális esetben helyi, regionális és nemzeti szinten is sor kerülhet. A helyi igényekről képet alkotni leginkább a helyi gazdák és a lakosság bevonásán keresztül feltérképezett konkrét helyi feltételek megismerésével tudunk.

D

A tapasztalatok terjesztésével és a személyes kapcsolódási pontok hálózatának tudásanyagából újonnan szerzett hozzáadott ismeretekkel és eredményekkel támogatni lehet a helyi gazdákat valamint a már meglévő és jövőbeni helyi kezdeményezéseket úgy, hogy azok a mindennapi gazdálkodási gyakorlatba is beépíthetők váljanak.

E

Tudatosság és elkötelezettség szükséges politikai szinten is, amely így a mezőgazdaságot elősegítő politikai látásmódhoz és döntésekhez vezethet. Ilyen például az Átfogó Afrikai Mezőgazdasági Fejlesztési Program (Comprehensive African Agricultural Development Programme, CAADP), ajánlása is, amely a nemzeti költségvetés 10 százaléka a mezőgazdaság javára történő elosztását irányozná elő. A mezőgazdaság kárára, ez az ajánlás eddig sajnos csak néhány afrikai országban került végrehajtásra. Ahogy pedig Malawi példája is képes megmutatni, már a ráfordítások 10 százalékos növelése is jelentős előrelépést jelent az élelmiszer-biztonság területén. Így más afrikai országoknak is követniük kellene ezt a példát, és tanulhatnának egy sor másik afrikai sikertörténetből is.

A szub-szaharai Afrika hosszú távon fenntartható agrár-és vidékfejlesztései jelentősen függenek a nemzeti kutatóintézetek képviselte vélemény társadalomra gyakorolt hatóerejétől. Ennek a világ más részeihez képest is nagy kiterjedésű régióknak a további marginalizációja elkerülése érdekében – szükség van a mezőgazdasági termelés és termelékenység növekvő mértékű és mind további kibővítéséhez. Ahhoz, hogy ezt a két legfőbb célt elérhessük először a nemzeti mezőgazdasági kutatóintézetek teljesítményét és hatékonyságát kell mielőbbi gyorsasággal jól működővé tenni. Ezeket a fejlesztéseket régiós és azokon túli – illetve ahol lehetséges – még a nemzeti határokon is túllépő kutatási együttműködések létrehozásával lehet és kell megvalósítani. A régiós (és azokon is túllépő) együttműködésben fontos szerepet játszik a nemzeti mezőgazdasági kutatási intézmények megerősítése, amely a szinergiák megtakarításainak segítségével képes az államok egyedi korei feletti összetett problémák megoldására. A globális élelmiszertermelési kampány, az európai gazdák és képviselőik, a politikusok és vállalkozók, de a civil társadalom és annak minden egyes tagja is hozzájárulhat ahhoz, hogy egy alapjában új és hosszú távon is fenntartható javulást lehessen elérni a szub-szaharai Afrika mezőgazdaságában.